

λου. Χωρίς ν' ἀνέβουμε ὡς τὸ Σολωμό, ποὺ εἶναι ὁ πατέρας τοῦ συμβολισμοῦ στὴ νεοελληνικὴ φιλολο- γία, ὁ ὑπέρτοχος ποιητὴς Παλαμᾶς ἀγγίζει κάπο- τες αὐτὴ τὴν ἀβυσσο κα' ἡ προσοχὴ τοῦ ἀναγνώστη κουράζεται σὲ στιγμὲς νὰ προσπεράσῃ τὴς κρύφτες τοῦ πρόθεσις. Ρωτιέμαι συχνὰ γιατί αὐτὸς ὁ ὁμι- χλώδικος ἀνεμος φυσᾷ στὴ χώρα σας — χώρα τοῦ Ἥλιου καὶ τοῦ Φωτός. Εἶναι ξένες ἐπιδράσεις πού θὰ εἴταν καλὰ νὰ ξετινχτοῦν.

Ἄν ἔκανα αὐτὴ τὴ διάκριση, δὲν τὴν ἔκανα καθόλου γιὰ νὰ σὰς κρίνω σκληρά. Τὸ γενικὸ σύμ- βολο εἶν' ἀρκετὰ ἀνετο νὰ κατανοηθῇ μέσα στὴν εὐδότη- ταν τῶν ποιημάτων σας, ἐξὸν λόγου χάρι στὸ «Τραγῶδι τοῦ Εἵνους» ὅπου ἡ ἀλληγορία μένει ἀό- ριστη. Μπόρεσα νὰ νοιώσω σ' αὐτὴ τὴν ἐπιθεώρηση τῆς μυθολογίας καὶ ὅλων τῶν παραδόσεων πὼς οἱ ἐφεύρες κα' οἱ ἰδέες τοῦ ποιητῆ σέρνουν τὴν ἀν- θρωπότητα· ὅμως, ἂν εἶμαι γιὰ τίποτα βέβαιος.

Ἐξ ἀντιθέτου, βρῶσκω πολλὴ φαντασία ἀγρυ- χτικὰ στὸ «Τραγῶδι τοῦ Ἀρριώτου». ὥστόσο ἡ φαντασία πνίγει πολὺ τὸ αἶσθημα κα' ἡ λάμψη τῆς μορφῆς δὲν κατορθώνει πάντοτε νὰ ξεφάνῃ. τὸ τετριμμένο τοῦ βάθους. Πρωτιμῶ τὸν «Ἀργαλειὸ τοῦ Αἰγαίου» ὅπου σημειώνετε ὑπέρτοχα τὰ μεγάλα διαστήματα τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας καὶ ἐξηγώ- νετε προφητικὰ τὴν ἐλπίδα γιὰ μελλοντικὰ δόξας. «Ὁ Νεοσταλγὸς» εἶν' ἕνα ποιητικὸ παράπονο γιὰ τὴν ἀρχαία τέχνη, τὴ θρησκεία καὶ τὴ ζωὴ πού τελειώνει σὲ μιὰ πράξη πίστεως στὴν ψυχὴ τὴν ἐμπνευσμένη γιὰ τὴν ἑλληνικὴ φυλὴ καὶ τὴ Γῆ. «Τὸ Στοιχεῖο τοῦ Χειμῶνα» δῖγμα μιᾶς σπάνιας ἀφέλειας τῆς φαντασίας. Ὁ ἄλλος κανεὶς: ἕνα παραμῦθι φανταστικὸ τῶν Νεοαἰδῶν· ὅμως δὲν ἐνυ- πάρχει κάποια ὑπερβολὴ σὰν ὁ Χειμῶνας λείει πὼς γίνεται Ἡρώσειο καὶ τῆς ψυχῆς του ἡ λάδα κατακαίει τὴ γῆ. Μεγάλῃ μελωδίᾳ καὶ δροσίᾳ, βρῶσκω, στὸν «Πετροκόσσυφα» πού συμβολίζει τὴν περήφανη ψυχὴ τῶν βουνίσσιων γραικῶν. «Ἡ Κόμη τῆς Βερενίκης» εἶναι ἐρωτικὲς λιτανεὲς στὰ μαῦρα μαλλιά τῆς τρισεκατημένης· βρῶσκω κανεὶς σ' αὐτὸ μιὰ ποίηση θερμὴ καὶ χαριτωμένη. Μιὰ ἰδιου εἶ- δους θρησκεία θερμότητα φλογίζει καὶ τὸν «Ἕμνο στὴ Γυναικα». Σ' αὐτὸ τὸ ποίημα καθὼς σχεδὸν σὲ ὅλο τὸ βιβλίον, ἡ χρῆσις τοῦ ἐπώδου γυρίζει σχε- δὸν σὲ κατάχρηση. Οἱ ρυθμοὶ τῶν δακρύων κλεί- νουν μελαγχολικὰ τὴ σειρά. Καὶ λείπει ἀλήθεια:

τὸ κοντό, μὴ ἰδῇ κανέναν», εἶπε στὸν καλὸ της καὶ τὸν φίλης.

Τοῦτος ὑπάκουσε.

«Γῆρα μὴ ἀποτοχῆς αὐτοῦ ἐκείνῃ πού σοῦ εἶπα. Πίσω σ' ὀφείλῃ θὰ σ' ἀναρτήσω», πρότεσε ἡ πρώτη σφίγγοντας τὸ χεῖρ του. «Καληνύχτα».

Κ' ἔφυγε.

«Καληνύχτα», μουρμούρισε καὶ ὁ Μάνθος Σακα- ρέλος κα' ἔστριψε καὶ αὐτὸς κατὰ τὸ κάστρο.

Καὶ τὰνταμῶματα ἐπαναλαμβάνονταν, σὰν ἔ- θρισκε εὐκαιρία νὰ λείπῃ ἡ Κούλα ἀπὸ τὴν κούλα. μὲ τὸν ἴδιον τρόπο, μὲ τὴν ἴδια χάρι καὶ μονοτονία. πού ἔχουν ὅλα τὰ ἐρωτικὰ ἀνταμῶματα, ὥστε νὰ μὴν ἔχῃ λόγος νὰ παραφυλάξωμε στίς ἡδονὰς τοὺς τοὺς δύο μας ἡμέρες. Οἱ σκηνογραφίαι πού ἔλλα- ζαν τριγύρω τους — μπορούσε λ' χ' ἀντὶς τὰς πύρας νάλαμπε καὶ τὸ φεγγάρι ὁλόγιομο ἢ μισὸ στὴν πο- ταμιά, ἢ ἀντὶς τὸ γιδύβιζι νὰ λαλοῦσε κἀν' ἀπ' ὁδοῖ, μπόρει ἡ συνέντευξις νὰ γίνονταν τὸ δειλινὸ στὰμπέλια μὲ τὸ βοριά καὶ τὰ κοτσῖφια, ἢ μὲ τὸν ἥλιο καὶ τοὺς συκοφάνους — δὲν ἐπηρῆζαν τὴν οὐ- σία πολὺ καὶ δὲν ἔλλαζαν τὰ θέματα τῆς διηγήσεως. Τὸ ἐρωτικὸ ζευγάρι μας δὲν εἶχε τὴν εὐκυσθησὶς τῶν ἐξελιγμένων ψυχῶν στὴν ἀνταπόκριση τριγύρω

Οἱ θύμης κα' οἱ ἐλπίδες ἀφίνουν μὲς στὴν καρδιά ἐν' ἀχνάρι δακρύων.

Δὲ θὰ τελειώσω χωρὶς νὰ σὰς συγχαρῶ γιὰ τὴν καθάρια καὶ χυμώδη γλώσσά σας, εἰδικρινὰ ρω- μαϊκῇ, καθὼς καὶ γιὰ τὴν ἐπιτηδευσὴν μὲ τὴν ὁποία ξέρετε νὰ τὴν μεταχειρίζεσθε. Εἶμαι ἀπὸ κεί- νους πού σκέπτονται πὼς σὲ τέτοιο ὕλικὸ ὀρεῖται νὰ ὑποτάξεται κανεὶς χωρὶς ἐπιφύλαξιν τοὺς νόμους τῆς ἐπιστήμης τῆς ὁποίας ὁ Διδάσκαλος Ψυχῆς εἶναι ὁ ἀναδειγμένος χρησμός.

Ἐακολουθεῖτε νὰ πλουτίζετε τὴ νεοελληνικὴ φι- λολογία. Τὸ ταλέντο σας εἶν' ἀπὸ κείνα πού τὴν τιμοῦνε.

Ἀφιερώνετε τὸ βιβλίον σας στὴ Γαλλία. Ἐπι- τρέψτε μου στὴν ἰδιότητά μου, σὰ γάλλος πού εἶμαι, ν' ἀναγγελλίσω γι' αὐτὴ τὴν ἀφιέρωση. Ἡ Γαλλία κα' ἡ Ελλάδα εἶναι πνευματικὲς ἀδερρά- δες. Κι ἂν συμβαίνει ἕνα ρωμῖος νὰ νοιώθεται σὰ στὴν πατρίδα του στὴ Γαλλία, δὲν εἶναι γάλλος πολιτισμένος πού νὰ μὴ λογαριάζῃ τὴν Ἑλλάδα σὰ μὴν ἄλλῃ πατρίδα.

Δεχτῆτε, ἀγαπητὴ κύριε, κτλ.

Ε. ΚΑΕΜΑΝ

καθηγητῆς

Νίκαια, Φλεβάρη 1909.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ν. Γ. Πολίτου. — Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία — Κρι- τικός τῶν ἐν Ἑλλάδι ἢ ὑπὸ Ἑλ- λήνων ἀλλοχρὸν ἐκδοθέντων βιβλίων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1907 — (Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπετηρίδος Γ.) Ἐν Ἀθήναις τυποεῖ Π. Δ. Σα- κελλάρου 1909. Σελ. 393—540.

«Κοσμικὸν Βενεδικτῆνον» ὠνόμασε ὁ Reinach τὸν καθηγητὴ μας κ. Σπ. Π. Λάμπρο. Τίτιο ἐπί- θετο, θαρροῦμε, ταπεινῶς καὶ παραταιριάζει καὶ τοῦ συναδέλφου του κ. Πολίτη. Ὅποιος ξέρει πόσο δύ- σκολο εἶναι ἐδῶ νὰ μαζέψῃ κανεὶς τὴς χρειάζομενες πληροφορίες, πόσο τεμπέλης εἶναι κα' ἐκεῖνοι ἀκόμα πού σφύρο τούς εἶναι νὰ τίς δίνουν, πόσο μᾶς λεί- πουν τὰ ὄργανα ἐκεῖνα, σὰν λ' χ. τὸν Argus τοῦ Παρισιῶ, πού, μὲ μιὰ ἐλάχιστη ἀμοιβή, σοῦ στέλ- νουν στὸ γραφεῖο σου μέσα ὅλα τὰ ἄρθρα καὶ τὰ ἀποσπάσματα καὶ τίς παραπομπὰς πού σοῦ χρειά- ζονται.

Μὲ τὴ φύση. Οἱ ἀσφατεῖς διαθέσεις τῆς στενῆς δὲν ἔλλαζαν σημαντικὰ τὴν κεντρικὴ διάθεση τοῦ πρῶ- του. Ἡ κόρη τοῦ Κρανιά ξεκλέβονταν στὴν ἀκρο- ποταμιά ἢ ἔτρεχε στὰμπέλια ἀπὸ τὴ διψα τοῦ φι- λιοῦ καὶ ἀπ' τὴν ἀνάγκη νὰ ποχτήσῃ κατὶ πού τῆς ἔλειπε· καὶ ὁ βελτινὸς λοχίας προτιμοῦσε τὰ πόμπερα σμιξίματα, γιατί δὲν τοῦ ἄρεσαν τὰ σκουνηρήματα μὲ τίς γεινόνισες καὶ πὶο πολὺ τὰ νταβατούρια μὲ τίς ἀδερράδες. Τὸ λόγο του τὸν εἶχε δόσει στὴν καλὴ του καὶ τοῦ ἔφτανε νάχη νὰ λογαριάζῃ μόνο μ' αὐτὴν μιὰ μέρα ἂν τόφανε ἡ ἀνάγκη. Γιὰ τὴν ὥρα ἕνα ἤθελε κα' ἕνα ἀπαιτούσε ἀπὸ τὴν Κούλα· πῆστη. Δὲν τὴ γύρευε μονάχα ἡ ζήλεια του, πού φαίνεται ἦταν φυτικὸ τοῦ βαλτινὸυ λοχία, καὶ καὶ τὸ φιλότιμό του, πού δὲν ἀνέχονταν νὰ τοῦ πα- τήσῃ ἄλλος κανεὶς τὸ σύνεργον. Ἀπόξω, ἀπὸ τὸ κάστρο ἢ ἀπ' τὸ βελούχι, ἦταν σίγουρος πὼς δὲν τὰποφάσσει κανέναν νὰ τὸ κάμῃ, γιατί ὅλοι τὸν ἦ- ξεραν πὼς εἶναι ἥσυχος καὶ ἡμέρος μόνο ὅσο δὲν τὸν περᾷζουν. Ἀπὸ κείνους πού μπκινύθωναν στὴν κούλα φοβόνταν μονάχα, ἀπὸ κανένα ἀξίωματικό καὶ πὶο πολὺ ἀπ' τὸν ταγματάρχην. Μὰ σ' αὐτοὺς τὸ χεῖρ του δὲν εἶχε δύναμη. Κάποιες ὑποψίες εἶχε καὶ ἀπὸ τὸν ἐπιλοχία Καραφωτιά· μερικὰ σημάδια

ζονταν γιὰ ἕνα ζήτημα, θὰ καταλάβῃ τί κόπο ἔκαμε ὁ σοφὸς καθηγητὴς μας καὶ τί δουλειὰ ἀντιπροσω- πεύουν οἱ 147 σελίδες τοῦ βιβλίου του. Ἐκεῖ μέσα βρῶσκω κανεὶς μαζωμένα τὰ βιβλία καὶ τὰ σπου- δαιότερα ἄρθρα πού γράφτηκαν ἀπὸ τὸ 1907, ὅλα ταξινομημένα στὸ εἶδος τους, μ' ὅλες τίς σχετικὰς καὶ ἀπαραίτητες πληροφορίες. Ἕνας ὀνομαστικὸς κα- τάλογος τῶν συγγραφέων κα' ἕνας πίνακας τῶν περιεχομένων στὸ τέλος τοῦ βιβλίου εὐκολύνουν τὸ βρῆμα τῆς δουλειᾶς τοῦ καθενός.

Σὰν κλοσυνειδητὸς ἐπιστήμονας καὶ λόγιος πού εἶναι, ὁ κ. Πολίτης ἔδωκε τὴν προπρῶτην θέσιν στὴ Δημοτικῇ, ἂν καὶ τὸ βιβλίον αὐτὸ εἶναι βγαλμένο ἀπὸ τὴν Ἀκαδημαϊκὴ Σύγκλητον τοῦ Ἑθνικοῦ Πα- νεπιστημίου. Καὶ ξέρομε ἐκεῖ μέσα τί ἰδέα ἔχουν γι' αὐτὴν οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς Συγκλητικούς. Στὸ βιβλίον ὅμως τοῦ κ. Πολίτη βρῶσκωμε καταγραμ- μένα πιστὰ καὶ ὑπομονετικὰ ὄχι μόνο τὰ ἔργα τῶν δημοτικιστῶν μὰ καὶ τὰ σπουδαιότερα ἄρθρα πού δημοσίευσαν κυρίως στὸ «Νοῦμα» καὶ γι' αὐτὸ τὸ- νομα τῆς ἐφημερίδας βλέπουμε μὲ χαρὰ καὶ περηφά- νειά μας ν' ἀναφέρεται συχνὰ πικρὰ στὸ βιβλίον τοῦτο.

Δ. Βικέλα. — Ἡ Ζωὴ μου. (Παιδικὰ Ἀναμνή- σεις — Νεανικὸι Χρόνοι) Ἐν Ἀθή- ναις 1908.

Μὲ τὴ χάρι πού δίνει ἡ ἀπλότητα τοῦ ὅρου, τὴ γλυκύτητα τοῦ χαρακτήρα του καὶ τὴν εὐγέ- νεια τῶν τρόπων του, μᾶς δηγεῖται ὁ μακαρίτης ὁ Βικέλας τίς ἀρχὲς τῆς ζωῆς του. Καὶ κρίμα πού σταματᾷ ὡς ἐκεῖ, γιατί ἔχει διαφέρει τὸ βιβλί- ον αὐτό, ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν ἔξω- τερικό, μὰ καὶ γιατί μᾶς δίνει τὴν ψυχολογίαν τοῦ συγγραφέα στὸ γλωσσικὸ ζήτημα καὶ σὲ μερικὰ ἄλλα.

Μ' ὅλα πού γράφει γιὰ νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ πὼς οἱ προτιμητικὲς τοῦ ἰδέας εἴτανε οἱ ἰδίαις μὲ τίς κατο- πινὲς, δὲν μπορούμε παρὰ νὰ λυπηθῶμε πού δὲν ἐφάρμοσε καὶ στὴν ἐργασία του, τὴν ἡθικὴ καὶ ὕλι- κή, γιὰ τὰ βιβλιαρχία τοῦ Συλλόγου πρὸς διάδοσιν τῶν Ὁφελίμων Βιβλίων, τὴν ἀρχὴν πού εἶχε στὴν να- νικὴ καὶ ἀντρικὴ του ἡλικία δηλ. νὰ μεταχειρίζεται ἀτὴν γλῶσσαν τὴν ὁποῖαν ὁμιλοῦμεν, γράφομεν ὅπως τὴν προφύρομεν. Ἐτοί θὰ εἶχαμε σήμερα μιὰ σειρά βιβλίων γιὰ τὸ Λαὸ γραμμένων, ἂν ὄχι στὴν κλασ-

τὸν ἀνητυχούσαν· μὰ ὅσο δὲν εἶχε, τίποτες χειρο- πιαστὸ καὶ ὅσο ἐκείνοι ἐμπαινι στὴν κούλα σὰν ἀρ- ρεθωνιστικὸς τῆς ἀλλοτῆς, δὲ μπορούσε νὰ γυρέψῃ παστρικὸ λογαριασμὸ ὥστε ἀπ' αὐτὸν ὥστε ἀπ' τὴν Κούλα.

Κ' ἔτσι πέρασε ὁλος ὁ χειμῶνας κα' ἦρθε ὁ Ἀπρίλης μὲ τὴν ἀνιέξιν.

••

Ἦταν τὸ βράδυ τ' Ἀργυριῶν ἀνήμερα. Οἱ ὑπαζιωματικοὶ τοῦ κάστρου εἶχαν γενικὸν ζῆλον στὸ βελούχι τοῦ Φωτοῦλα Τυλιγάδα. Δυὸ τρεῖς ἀπὸ δαύτους εἶχαν τὸνομα τους καὶ σύνεργον ὅλοι οἱ ὑπαζιωματικοὶ ἔκαναν τραπέζιν στὸ νεότερον συνά- δερφοῦς Ἀχιλλέα Σκαλτιγιώργου.

Ὁ Φωτοῦλας Τυλιγάδας ἔβαλε τὰ δυνατὰ του νὰ τοὺς εὐχαριστήσῃ ὅσο μπορούσε καλλίτερα. Ἀλάττισε τὰρνὶ μονάχος του, ἐπλεξε τὸ κοκορέτσι, μάζεψε ἀπ' τὴν κούλα ἀντίκρια καὶ ἀπ' τὴν ἄλλην γειτονία μαχαιροπήρουν, πετσέτες, πιάτα. Οἱ πρῶτοι συνάδερφοί του θὰ προτιμοῦσαν λατσούδια, μὰ τὸ βουὸ ἦταν μακριά. Ἕνα γύρο οἱ κῆποι εἶ- χαν μονάχα τριαντάφυλλα. Ἡ Μαρὶώ μάζεψε μιάν

